

OPŠTINA ŽABLJAK

**LOKALNI PLAN UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I NEOPASNIM
GRAĐEVINSKIM OTPADOM
OPŠTINE ŽABLJAK
(2016 – 2020)**

Oktober 2016. godine

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	4
2. ZNAČENJE IZRAZA.....	5-8
3. OSNOVNI PODACI O TERITORIJI OPŠTINE ŽABLJAK.....	8-10
4. ZAKONODAVNO-PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR.....	10
4.1. Zakonodavstvo u oblasti upravljanja otpadom.....	10
4.2. Pravni osnov.....	11
4.3. Postojeći propisi opštine Žabljak u oblasti upravljanja otpadom.....	11
4.4 Propisi koje je potrebno donijeti u narednom periodu.....	11
4.5. Lokalna politika upravljanja otpadom	11-12
4.6 Institucionalni okvir.....	12-13
5. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I OCJENA DOSADAŠNJE PRAKSE UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM OTPADOM.....	13
5.1 Upravljanje komunalnim otpadom.....	13-15
5.2. Selektivno sakupljanje komunalnog otpada.....	15
5.3 Sakupljanje i transport komunalnog otpada.....	15-17
5.4 Otpadna ambalaža.....	17
5.5 Biorazgradivi otpad.....	17
5.6 Neuređena odlagališta.....	18
5.7 Građevinski neopasni otpad.....	18-19
6. UPRAVLJANJE OTPADOM U NAREDNOM PERIODU.....	19
6.1. Procjena budućih kretanja u oblasti generisanja i upravljanja otpadom.....	19-21
6.2. Ciljevi koje treba ostvariti u domenu upravljanja otpadom.....	21-24
6.3. Nacin i Program odvojenog sakupljanja otpada i program razvoja sistema ponovne upotrebe i reciklaže.....	25-27
6.3.1. Sakupljanje otpada sa teritorije Nacionalnog parka Durmitor.....	28

6.3.2. Sanacija neuređenih odlagališta.....	28
6.3.3. Sanacije privremenog skladišta komunalnog otpada.....	28-29
6.3.4. Mogućnost saradnje između dvije ili više jedinica lokalne samouprave.....	29
6.3.5. Uključivanje javnosti i jačanje svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom.....	29
7. AKCIONI PLAN, DINAMIKA I IZVORI FINANSIRANJA.....	30
8. NADZOR I PRAĆENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI I MJERA.....	31

1. UVOD

Lokalni plan upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, u daljem tekstu lokalni plan, treba da uspostavi održivo upravljanje otpadom za prostor Opštine Žabljak za period 2016-2020. godine. Članom 18 Zakona o upravljanju otpadom propisano je da se upravljanje otpadom vrši u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom i lokalnim planovima upravljanja komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom koji ne sadrži ili nije izložen opasnim materijama, a članom 23 istog Zakona, između ostalog, propisano je da Lokalni plan donosi Skupština lokalne samouprave.

Za donošenje ovog plana ostvarene su sve prostorno - planske pretpostavke, izradom i usvajanjem Prostorno-urbanističkog plana opštine Žabljak ("Službeni list CG-opštinski propisi", br. 22/11), koji daje smjernice i prepoznaje lokacije na kojima je moguće raditi postrojenja za sakupljanje i tretman otpada. Ostali planski dokumenti (DUP-ovi i LSL) ne razrađuju lokacije i postrojenja za tretman otpada.

Prema Zakonu o upravljanju otpadom („Službeni list CG“, br. 64/11 i 39/16), otpad predstavlja sve vrste materija koje je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci. U skladu sa odredbama istog Zakona vrste otpada su:

- Industrijski otpad,
- Komercijalni otpad,
- Komunalni otpad.

U zavisnosti od opasnih karakteristika koje mogu uticati na zdravlje ljudi i životnu sredinu, otpad može biti: neopasan, inertan i opasan.

Upravljanje otpadom se zasniva na sljedećim osnovnim principima:

- princip održivog razvoja - obezbjeđuje upravljanje otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja kroz efikasnije korišćenje resursa i smanjenje količine otpada. Održivi razvoj predstavlja usklađeni sistem tehničko-tehnoloških, ekonomskih i društvenih aktivnosti u ukupnom razvoju u kome se na principima ekonomičnosti i razumnosti koriste prirodne i stvorene vrijednosti države, sa ciljem da se sačuva i unaprijedi kvalitet životne sredine za sadašnje i buduće generacije;

- princip blizine i regionalnog upravljanja otpadom – obezbjeđuje obradu otpada na što je moguće bližem mjestu nastajanja u skladu sa ekonomskom opravdanošću izbora lokacije, dok se regionalno upravljanje otpadom obezbjeđuje primjenom jasno definisanih regionalnih strateških planova zasnovanih na nacionalnoj politici u domenu upravljanja otpadom;

- princip predostrožnosti – obezbjeđuje preventivno djelovanje preduzimanjem mjera za sprečavanje negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi;

- princip „zagađivač plaća“ – obezbjeđuje sistemu da zagađivač životne sredine mora da snosi pune troškove posljedica svojih aktivnosti, preventivnog djelovanja i sanacionih mjera. Troškovi nastajanja, obrade i odlaganja otpada moraju se uključiti u cijenu proizvoda;

- princip hijerarhije – predstavlja redosled prioriteta u praksi upravljanja otpadom;

- sprječavanje stvaranja otpada i redukcija, odnosno smanjenje korišćenja resursa i smanjenje količina ili opasnih karakteristika nastalog otpada;
- priprema za ponovnu upotrebu proizvoda za istu ili drugu namjenu;
- reciklaža, odnosno obrada otpada radi dobijanja sirovine za proizvodnju istog ili drugog proizvoda;
- iskorišćenje vrijednosti otpada (kompostiranje, spaljivanje uz iskorišćenje energije i dr.);
- odlaganje otpada na uređene deponije.

2. ZNAČENJE IZRAZA

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom planu imaju sljedeća značenja:

1) biološko razgradivi otpad je otpad koji je pogodan za anaerobnu ili aerobnu razgradnju (biootpad, papir i karton);

2) biomasa je biljni materijal nastao iz poljoprivrede ili šumarstva i prehrambene industrije, koji se koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; vlaknasti biljni otpad iz proizvodnje primarne celuloze i papira iz celuloze ako se spaljuje na mjestu proizvodnje i ako se toplota dobijena spaljivanjem koristi za grijanje ili u industrijskom procesu; otpad od plute; drveni otpad, osim drvnog otpada koji sadrži halogene organske materije ili teške metale koji nastaju upotrebom proizvoda za zaštitu drveta ili premaza i koji naročito uključuje drveni otpad koji potiče od građevinskog otpada ili otpada nastalog rušenjem;

3) biootpad je biološki razgradiv otpad iz vrtova i parkova, hrane i drugi otpad koji nastaje u domaćinstvima, ugostiteljskim i maloprodajnim objektima i sličan otpad iz objekata namijenjenih za proizvodnju prehrambenih proizvoda;

4) deponija je stalno mjesto čija je primarna funkcija odlaganje otpada na površini ili ispod površine zemlje, uključujući internu deponiju na kojoj proizvođač odlaže sopstveni otpad na mjestu nastanka, osim mjesta gdje se otpad priprema za dalji prevoz do mjesta obrade na drugim lokacijama i mjesta za skladištenje otpada prije njegove obrade za period do tri godine ili mjesta za skladištenje otpada prije njegovog zbrinjavanja za period do jedne godine;

5) distributer proizvoda je privredno društvo ili preduzetnik koje obezbjeđuje proizvode radi stavljanja u promet ili davanja na korišćenje krajnjem korisniku;

6) građevinski otpad je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i rušenja građevinskih objekata;

7) imalac otpada je proizvođač otpada ili pravno ili fizičko lice koje posjeduje otpad;

8) industrijski otpad je otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u industriji i zanatstvu, a razlikuje se od komunalnog otpada po svom sastavu i karakteristikama;

9) inertni otpad je neopasan otpad kod kojeg nije moguće izazvati značajnu fizičku, hemijsku ili biološku promjenu, ne rastvara se, ne sagorijeva, nije biorazgradiv, ne zagađuje životnu sredinu, ne ugrožava zdravlje ljudi i čije ocjedne vode u kontaktu sa drugim materijama ne izazivaju reakcije i ekotoksično ne ugrožavaju kvalitet površinske ili podzemne vode;

10) izvorni proizvođač otpada je svako lice čijom aktivnošću nastaje otpad;

- 11) katalog otpada je popis otpada prema svojstvima i mjestu nastanka, razvrstan na grupe, podgrupe i vrste otpada sa djelatnostima čijim obavljanjem se proizvodi otpad;
- 12) komercijalna otpadna ambalaža je otpad od primarne, sekundarne i tercijalne ambalaže koji nastaje u procesu proizvodnje, maloprodaje, uslužnim i drugim djelatnostima, kao i obavljanjem poslova u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, saobraćaju i turizmu;
- 13) komunalna otpadna ambalaža je otpad od primarne i sekundarne ambalaže koji nastaje u domaćinstvima (kućni otpad), industriji, zanatskim i uslužnim djelatnostima, kao i drugim djelatnostima i javnom sektoru, a sličan je otpadu iz domaćinstava u pogledu prirode, mjesta nastanka i sastava;
- 14) komunalni otpad je otpad nastao u domaćinstvima ili prilikom obavljanja djelatnosti koji je po svojstvima sličan otpadu nastalom u domaćinstvima;
- 15) medicinski otpad je otpad koji nastaje pružanjem zdravstvenih usluga i vršenjem naučnih istraživanja i eksperimenata u oblasti medicine;
- 16) miješani komunalni otpad je otpad iz domaćinstva preostao nakon odvajanja pojedinih frakcija komunalnog otpada za koji je predviđena mogućnost selektivnog sakupljanja uključujući komunalnu otpadnu ambalažu;
- 17) neopasni otpad je otpad koji po sastavu i svojstvima nema neku od karakteristika opasnog otpada;
- 18) obrada otpada je postupak prerade i/ili zbrinjavanja otpada, uključujući pripremu prije prerade i/ili zbrinjavanja;
- 19) odlaganje otpada je jedan od postupaka zbrinjavanja;
- 20) zbrinjavanja otpada je postupak obrade koji nije prerada, čak i u slučaju da se tim postupkom kao sekundarna posljedica dobija materija ili energija;
- 21) odvojeno sakupljanje otpada (selekcija) je sakupljanje otpada na način da se otpad u postupcima upravljanja otpadom drži odvojeno prema tipu i svojstvu kako bi se olakšala posebna obrada;
- 22) opasni otpad je otpad koji sadrži elemente ili jedinjenja koja imaju jedno ili više od sljedećih opasnih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, korozivnost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, svojstvo nagrizanja i svojstvo otpuštanja otrovnih gasova hemijskom ili biološkom reakcijom i osjetljivost/razdražljivost, kao i otpad iz kojeg, nakon odlaganja, može nastati druga materija koja ima neko od opasnih svojstava;
- 23) organsko recikliranje je postupak aerobne (kompostiranje) ili anaerobne prerade biološki razgradivog otpada;
- 24) otpad je svaka materija ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom;
- 25) otpad od električnih i elektronskih proizvoda su električni i elektronski proizvodi koji su otpad uključujući i sve sastavne djelove, komponente, podsklopove i potrošni materijal koji su dio proizvoda u vrijeme odbacivanja;
- 26) otpadna ambalaža je ambalaža ili ambalažni materijal koje su otpad, osim ostataka materijala koji nastaju prilikom izrade ambalaže;
- 27) otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti su svaka mineralna polusintetička ili sintetička ulja u tečnom ili polutečnom stanju, industrijska, izolaciona (ulje koje se koristi u elektroenergetskim sistemima), odnosno termička ulja (ulje koje se koristi u sistemima za grijanje ili hlađenje), kao i tečnosti za hidraulične namjene (hidraulične kočnice i ostale pripremljene tečnosti za hidrauličnu transmisiju);

- 28) otpadno vozilo je vozilo koje se smatra otpadom, napušteno vozilo ili vozilo koje se ne može koristiti za osnovnu namjenu;
- 29) otpadne baterije i akumulatori su odbačene, istrošene ili oštećene baterije i akumulatori koji se ne mogu koristiti;
- 30) otpadne gume, odnosno pneumatici su gume čiji je rok upotrebe istekao ili su istrošene ili odbačene zbog oštećenja ili drugih razloga;
- 31) ponovna upotreba je postupak kojim se proizvodi ili djelovi proizvoda koji nijesu otpad ponovo upotrebljavaju za istu svrhu za koju su izvorno stvoreni;
- 32) posebne vrste otpada su: otpad od električnih i elektronskih proizvoda, otpadna vozila, otpadne gume, otpadne baterije i akumulatori, otpadna ulja za podmazivanje i tečnosti, otpadna ambalaža, građevinski otpad, otpad iz rudarstva, otpad koji sadrži azbest, PCB otpad, kanalizacioni mulj, medicinski i veterinarski otpad;
- 33) posrednik je privredno društvo ili preduzetnik koje organizuje preradu ili zbrinjavanje otpada u tuđe ime, uključujući posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed;
- 34) postrojenje je stacionarna ili mobilna tehnička jedinica, koje sa građevinskim dijelom čini tehnološku cjelinu za skladištenje, preradu ili zbrinjavanje otpada;
- 35) prerada otpada je postupak za dobijanje materijala ili proizvoda koji se koristi kao sirovina ili postupak pripreme otpada za dobijanje tog materijala ili proizvoda u postrojenju za preradu ili širem proizvodnom smislu;
- 36) prevoznik je privredno društvo ili preduzetnik koji obavlja transport otpada;
- 37) priprema za ponovnu upotrebu otpada su postupci prerade, kao što su provjera, čišćenje ili popravke, kojima se proizvodi ili djelovi proizvoda, koji su postali otpad, pripremaju za ponovnu upotrebu bez sprovođenja nekog drugog prethodnog postupka;
- 38) privremeno, odnosno vremenski ograničeno skladištenje otpada je skladištenje otpada u određenom roku na mjestima gdje je otpad proizveden ili skladištenje tokom sakupljanja otpada, radi transporta do mjesta obrade otpada;
- 39) proizvođač otpada je izvorni proizvođač otpada ili svako lice koje obavlja prethodnu obradu, miješanje ili druge postupke kojima se mijenja svojstvo ili sastav otpada;
- 40) prostorno-planski dokument je planski dokument kojim se određuje organizacija, korišćenje i namjena prostora, kao i mjere i smjernice za uređenje, zaštitu i unaprjeđenje prostora (prostorni plan Crne Gore, detaljni prostorni plan, državna studija lokacije, prostorno-urbanistički plan lokalne samouprave, detaljni urbanistički plan, urbanistički projekat i lokalna studija lokacije i druga planska dokumenta)
- 41) reciklažno dvorište je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje po vrstama, odnosno frakcijama komunalnog otpada koje se odvojeno sakupljaju;
- 42) reciklažni centar je mjesto uređeno za sakupljanje i privremeno skladištenje svih vrsta, odnosno frakcija komunalnog otpada koje su odvojeno sakupljene i sakupljanje miješanog komunalnog otpada zbog sortiranja ili drugog načina obrade;
- 43) recikliranje je postupak prerade u cilju korišćenja otpada za zamjenu drugih materijala koji se upotrebljavaju za izvornu ili drugu namjenu;
- 44) sakupljanje otpada je sakupljanje otpada od izvora, uključujući prethodno razvrstavanje i privremeno skladištenje otpada, radi transporta do postrojenja za obradu otpada;
- 45) sprječavanje nastanka ili stvaranja otpada su mjere koje se preduzimaju u cilju sprječavanja nastanka otpada ili mjere koje, prije nego je materija ili predmet postao otpad smanjuju:
- količinu otpada, uključujući ponovnu upotrebu proizvoda ili produženje životnog vijeka proizvoda,

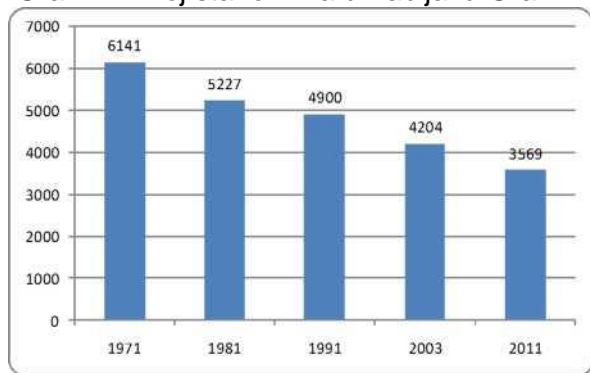
- negativne uticaje proizvedenog otpada na životnu sredinu i na zdravlje ljudi,
  - sadržaj štetnih materija u materijalima i proizvodima;
- 46) transfer (pretovarna) stanica je mjesto na koje se otpad doprema i privremeno skladišti radi selektiranja ili pretovara prije transporta do mjesta za preradu i zbrinjavanje;
- 47) transport otpada je prevoz otpada van postrojenja koji obuhvata utovar, prevoz (kao i pretovar) i istovar otpada;
- 48) trgovac je privredno društvo ili preduzetnik koji je u nabavci i prodaji otpada, zastupnik proizvođača (principal), uključujući i posrednike koji otpad ne preuzimaju u fizički posjed.

3. OSNOVNI PODACI O TERITORIJI OPŠTINE ŽABLJAK

Opšti podaci o opštini Žabljak

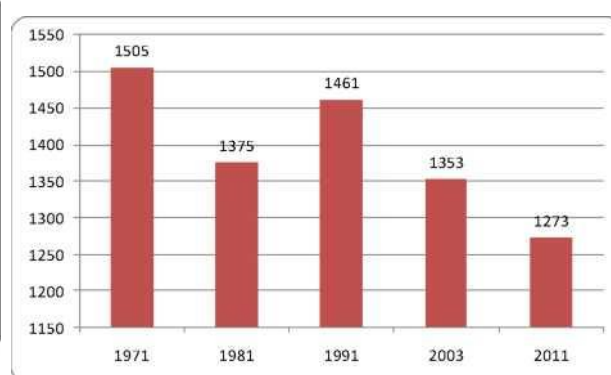
Grad Žabljak nalazi se na sjeverozapadu Crne Gore i pripada Durmitorskom području, na nadmorskoj visini od 1450 m i predstavlja najvišojie urbano naselje na Balkanu. Opština Žabljak se prostire na 445km² čime zauzima 3,22% ukupne površine Crne Gore. Prema površini koju pokriva, od ukupno 23 opštine u Crnoj Gori, zauzima 15. mjesto. Prepoznatljiv po planini Durmitor, ovaj prostor oivičen je sa sjevera i sjeveroistoka kanjonom rijeke Tare, sa zapadne i jugozapadne strane dolinama Pive, Komarnice i Bukovice, dok istočnu i jugoistočnu stranu čini Sinjajevina. Položaj nacionalnog parka Durmitor u biogeografskom pogledu pripada južno-dinarskom području. U opštini živi 3569 stanovnika, odnosno 0,58% crnogorske populacije. Cjelokupno stanovništvo je raspoređeno u 28 naseljenih mjesta. Od toga, gradska naselja broje 1.723 stanovnika (48,27%), dok je u ruralnim područjima 1.846 stanovnika (51,73%). a broj domaćinstava prema podacima iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011.godini iznosio je 1273.

Grafik 1: Broj stanovnika u Žabljaku

Izvor: Monstat, Popisi 1971-2011

Grafik 2: Broj domaćinstava u Žabljaku popisima

Izvor: Monstat, Popisi 1971-2011

Tabela 1: Naselja u opštini Žabljak, sa pregledom broja stanovnika, domaćinstava i stanova

	Stanovništvo	Domaćinstva	Stanovi
ŽABLJAK	3569	1273	3579
Grad	1723	618	1163
Selo	1846	655	2416
1. Borje	49	19	42
2. Brajkovača	16	8	49
3. Dobri Nugo	8	Z	17
4. Gomile	-	-	27
5. Gradina	22	10	30
6. Krš	113	33	107
7. Mala Crna Gora	53	28	103
8. Motički Gaj	158	41	327
9. Ninkovići	34	15	30
10. Njegovuđa	217	79	125
11. Novakovići	23	8	67
12. Palež	407	122	334
13. Pašina Voda	99	32	157
14. Pašino Polje	9	Z	26
15. Pitomine	128	43	201
16. Podgora	74	39	78
17. Pošćenski Kraj	26	9	50
18. Rasova	29	15	46
19. Rudanci	Z	Z	32
20. Sljivansko	8	Z	38
21. Sumanovac	76	24	113
22. Suvodo	23	10	23
23. Tepačko Polje	49	20	86
24. Tepca	61	20	72
25. Virak	92	30	121
26. Vrela	49	18	68
27. Žabljak (g)	1737	618	1163
28. Zminica	37	17	47

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori 2011 - prvi rezultati

Jedinstvena i raznolika prirodna bogatstva, na ovako malom prostoru preporučili su Žabljak za ekološku prijestonicu prve ekološke države na Svijetu. Nevjerovatno prirodno okruženje,

gostoprimstvo ljudi ovog kraja, otvorenost prema svijetu, privatna inicijativa, ulazak stranog kapitala učiniće da Žabljak postane veoma razvijeno turističko središte. Danas se Žabljak privredno orijentira na turizam i proizvodnju zdrave hrane.

Žabljački kraj se nalazi u zoni planinskog kontinentalnog klimatskog pojasa.

Naselje Žabljak neznatno osjeća primorski klimatski uticaj i uglavnom ima umjereno - kontinentalne klimatske odlike, modificirane reljefom koji *klimu planinske okoline Žabljaka čini kontinentalno-planinskom i subplaninskom*.

Na području opštine srednja godišnja temperatura vazduha ima zonalni raspored, tako da je moguće izdvojiti četiri termičke zone:

- dolina Tare sa prosječnom godišnjom temperaturom od oko 8-10 °C
- kanjon Tare sa prosječnom godišnjom temperaturom od oko 6-8 C°
- planinski dio područja sa prosječnom godišnjom temperaturom od oko 2-4 °C
- planinski vrhovi sa prosječnom godišnjom temperaturom od oko 0 °C

Područje Žabljaka spada u područja *velike oblačnosti*, posebno povećana u hladnom dijelu godine.

Žabljačko područje prima godišnje prosječno do 2200mm padavina. Padavine su ravnomjerno raspoređene tokom godine, izraženije su zimi nego ljeti, dok su jul i avgust najsušniji mjeseci.

Raspored vazdušnih strujanja pored opšte cirkulacije modificiranje lokalnim uslovima. Najučestaliji vjetrovi su iz južnog kvadranta (22,6 %,) I sjeverni, pogotovo na području Žabljaka (25,4%). Na Žabljačkom području su česti i zapadni i severozapadni vjetrovi (22,6%), a ostali duvaju znatno ređe.

4. ZAKONODAVNO-PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

4.1. Zakonodavstvo u oblasti upravljanja otpadom

Upravljanje otpadom u Crnoj Gori regulisano je nizom zakona i drugih propisa, koji su usvojeni u posljednjih nekoliko godina. Vodeći zakon u oblasti upravljanja otpadom je Zakon o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, br. 64/11 i 39/16), kojim se uređuju vrste i klasifikacija otpada, planiranje, uslovi i način upravljanja otpadom i druga pitanja od značaja za upravljanje u ovoj oblasti. Ovaj Zakon je usko vezan sa drugim zakonima, kao što su Zakon o zaštiti životne sredine („Službeni list Crne Gore“, br. 48/08, 40/10, 40/11 i 27/14) i Zakon o zaštiti prirode („Službeni list Crne Gore“, br. 51/08, 21/09, 40/11, 62/13 i 6/14).

4.2. Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje Lokalnog plana upravljanja komunalnim i građevinskim otpadom sadržan je u članu 23 Zakona o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, br. 64/11 i 39/16), kojim je propisano da:

Lokalni plan donosi skupština lokalne samouprave, za period na koji je donijet Državni plan;

Lokalni plan može da se mijenja i dopunjuje po potrebi;

Lokalni plan mora biti usaglašen sa Državnim planom;

Lokalni plan se, radi ocjene usaglašenosti sa Državnim planom, dostavlja na saglasnost Ministarstvu.

U stavu 5 istog člana propisan je obavezni sadržaj lokalnih planova upravljanja otpadom, a stavom 9 istog člana da je za sprovođenje plana upravljanja otpadom odgovoran izvršni organ jedinice lokalne samouprave.

4.3. Postojeći propisi opštine Žabljak u oblasti upravljanja otpadom

Odluka o određivanju lokacije za privremeno skladištenje komunalnog otpada („Sl. List CG-opštinski propisi“, br. 34/12),

Odluka o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, („Sl. List CG-opštinski propisi“, br. 02/14),

Odluka o donošenju Prostorno-urbanističkog plana opštine Žabljak („Službeni list CG-opštinski propisi“, br. 22/11).

4.4. Propisi koje je potrebno donijeti u narednom periodu

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom u narednom periodu neophodno je donijeti:

Odluku o načinu na koji se vrši odvojeno sakupljanje i sakupljanje komunalnog otpada radi obrade.

Odluku o određivanju lokacije za privremeno skladištenje neopasnog građevinskog otpada i

Odluku o načinu privremenog skladištenja neopasnog građevinskog otpada i uslovima zaštite životne sredine,

4.5. Lokalna politika upravljanja otpadom

Lokalna politika upravljanja otpadom je usaglašena sa državnim politikom upravljanja otpadom, odnosno sa dokumentom Nacionalne politike integralnog i održivog upravljanja otpadom kao i Nacionalnom strategijom upravljanja otpadom, koja je pripremljena i usvojena 2013. godine u okviru EU projekta “Priprema i implementacija državnog i lokalnih planova upravljanja otpadom”.

Lokalni plan upravljanja otpadom opštine Žabljak je usaglašen sa drugim lokalnim planskim dokumentima (i politikama):

- Prostorno-urbanističkim planom opštine Žabljak (2011-2020. godina),
- Strateškim planom razvoja opštine Žabljak (2012-2019. godina).

Tokom procesa izrade ovog plana upravljanja otpadom vodjen je aktivan proces konsultacija sa svim učesnicima u upravljanju otpadom i svim zainteresovanim stranama. Konsultovani su, prije svega, d.o.o. Komunalno i vodovod, organi lokalne uprave, javne ustanove itd.

4.6. Institucionalni okvir

Institucionalni okvir čine utvrđene i uređene odgovornosti i funkcije nadležnih organa, organizacija i službi u upravljanju otpadom. Institucionalni okvir za implementaciju plana upravljanja otpadom opštine Žabljak čini lokalna uprava sa nadležnim organima, službama i preduzećima: Sekretarijat za uređenje prostora zaštitu životne sredine i komunalno stambene poslove, Komunalna policija Opštine Žabljak i DOO "Komunalno i vodovod" Žabljak.

Sekretarijat za uređenje prostora zaštitu životne sredine i komunalno stambene poslove Opštine Žabljak vrši nadzor nad radom DOO "Komunalno i vodovod", a Komunalna policija je nadležna za nadzor nad sprovođenjem Zakona o upravljanju otpadom i opštinskih odluka iz ove oblasti.

D.O.O. "Komunalno i vodovod" je, u skladu sa Odlukom o komunalnom uređenju grada, a u vezi sa održavanjem čistoće grada nadležno za: sakupljanje, odlaganje i deponovanje komunalnog otpada i drugih vrsta otpada (građevinski otpad, otpad iz vrtova, parkova, grobljansku otpad, auto otpad i sl.) sa javnih i privatnih površina; čišćenje i pranje javnih površina; čišćenje septičkih jama; uklanjanje leševa uginulih životinja; održavanje i korišćenje privremenih skladišta otpada; donošenje godišnjeg Programa čistoće uz saglasnost Skupštine opštine.

Institucionalni okvir iz oblasti upravljanja otpadom, na državnom nivou, čine sljedeće institucije i organi državne uprave:

- Ministarstvo održivog razvoja i turizma,
- Agencija za zaštitu životne sredine,
- Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja,
- Ministarstvo zdravlja,
- Ministarstvo unutrašnjih poslova,
- Ministarstvo finansija,
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva,
- Ministarstvo ekonomije.

Uloge ovih ministarstava u oblasti upravljanja otpadom su zakonom utvrđene, a navedene su u Državnom planu upravljanja otpadom za period 2015. do 2020. godine.

Zainteresovane strane u upravljanju otpadom, koje ne moraju ali mogu biti direktno uključene u sistem upravljanja otpadom su prije svega nevladine organizacije, profesionalne organizacije, lokalni mediji, a u kontekstu rada na jačanju javne svijesti i obrazovne ustanove i sl.

Pored navedenih ministarstava veliki uticaj u oblasti upravljanja otpadom imaju sljedeći državni organi, organizacije i nevladine organizacije:

- Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT),
- Privredna komora,
- Zajednica opština (UCG),
- Turistička organizacija opštine Žabljak i

Opština Žabljak je, na osnovu zahtjeva, do sada izdala jednu saglasnost preduzeću D.O.O. „JARANIŠPED“ iz Mojkovca za transportovanje neopasnog otpada (piljevina, okrajci i sječka od drveta) sa teritorije opštine Žabljak.

5. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I OCJENA DOSADAŠNJE PRAKSE UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I GRAĐEVINSKIM OTPADOM

5.1. Upravljanje komunalnim otpadom

Komunalni otpad je otpad iz domaćinstva, otpad iz proizvodne ili uslužne djelatnosti, ako je po svojstvima sličan otpadu iz domaćinstva. U komunalni otpad spada i otpad dobijen u privrednim organizacijama koji nije nastao u procesu proizvodnje. Najvažnija karakteristika ovog otpada je da lako truli i da se brzo razgrađuje, naročito ljeti, pri visokim temperaturama vazduha. Nastajanje i širenje neprijatnih mirisa je prateći proces truljenja otpada.

Upravljanje otpadom u opštini Žabljak povjereno je Preduzeću D.O.O. „Komunalno i vodovod“ Žabljak, čiji je osnivač Opština Žabljak, koje je registrovano za poslove upravljanja otpadom i posluje kao zasebno pravno lice. Komunalni otpad sa teritorije opštine Žabljak se odlaže na privremenom skladištu komunalnog otpada na lokaciji „Klještina“, površine 0,8 ha, koja se nalazi na katastarskoj parceli br. 751 KO Žabljak I. Za istu lokaciju donesena je Odluka o načinu privremenog skladištenja komunalnog otpada i uslovima zaštite životne sredine i zdravlja ljudi („Sl. list CG-opštinski propisi“, br. 2/14). Na istoj lokaciji privremeno se skladišti neopasni građevinski otpad iako je PUP-om Žabljak definisana druga lokacija za građevinski otpad.

Do izbora opcije za rješavanje problema odlaganja komunalnog i neopasnog građevinskog otpad sa područja opštine Žabljaka će se odlagati na privremenom odlagalištu, a nakon toga planirano je zatvaranje i sanacija navedenog skladišta.

Opština Žabljak ima izgrađeno reciklažno dvorište i transfer stanicu u kojem će se pripremati za reciklažu i za ponovnu upotrebu plastika, karton papir i folija, a sve ostalo će se odlagati na postojećem skladištu. U reciklažnom centru će se obradivati isključivo suvi program selektivno odloženih materijala u kontejnerima i posudama. U naseljenim zonama posude koje je neophodno postaviti moraju biti zaštićene od kiše i snijega.

Program reciklažnog centra ne tretira auto gume, građevinski materijal, građevinski šut, drvene materije, bijelu tehniku, pepeo, uginule životinje, pilotinu, travu sijeno, namještaj, rizlu, ostatke hrane, medicinski otpad, staklo, metalni predmeti, otpad od čišćenja dimnjaka, grobljanski otpad.

Reciklažno dvorište i transfer stanica izgrađeno na katastarskim parcelama broj: 1603/16, 1800/3, 1816/6 i 1816/7 KO Žabljak I i čine ga sljedeći sadržaji: hala za tehnološku liniju reciklaže, upravna zgrada sa portirnicom i potrebnim sadržajima, vaga za vaganje dovezenog/odvezenog materijala, parking prostor za službena i druga mala vozila, uređen plato kao manipulativni prostor za saobraćaj kamiona i zaštitna ograda sa ulaznom kapijom.

U toku su pripremne aktivnosti kako bi se objekat stavio u funkciju.

Vrijednost projekta 2.860, 000 € realizovan uz učešće Vlade Crne gore 50% i donacije Republike Slovenije 50%.

Klasifikacija otpada propisana je Pravilnikom o klasifikaciji otpada i katalogu otpada („Sl. List Crne Gore“, br. 59/13). Komunalni otpad (kućni otpad i slični komercijalni i industrijski otpad) uključujući i odvojeno sakupljene frakcije prema katalogu otpada klasifikovan je u grupu 20 i razvrstan je prema sljedećim podgrupama i vrstama:

- 20 01 Odvojeno sakupljene frakcije (izuzev podgrupe 15 01)
- 20 01 01 papir i karton
- 20 01 02 staklo
- 20 01 08 biorazgradivi kuhinjski i otpad iz restorana
- 20 01 10 odjeća
- 20 01 11 tekstil
- 20 01 13*rastvarači, (A)
- 20 01 14*kisjeline, (A)
- 20 01 15*baze, (A)
- 20 01 17*fotohemikalije, (A)
- 20 01 19*pesticidi, (A)
- 20 01 21*fluorescentne cijevi i ostali otpad koji sadrži živu, (A)
- 20 01 23*odbačena oprema koja sadrži hlorofluorougļjovodonike, (M)
- 20 01 25 jestiva ulja i masti
- 20 01 26*ulja i masti drugačije od 20 01 25, (A)
- 20 01 27*boja, mastila, ljepljiva i smole, koji sadrže opasne supstance, (M)
- 20 01 28 boja, mastila, ljepljiva i smole drugačiji od 20 01 27*
- 20 01 29*deterdžent koji sadrži opasne supstance, (M)
- 20 01 30 deterdžent drugačiji od 20 01 29*
- 20 01 31*citotoksični i citostatični lijekovi, (A)
- 20 01 32 lijekovi drugačiji 20 01 31*
- 20 01 33*baterije i akumulatori uključeni u 16 06 01, 16 06 02 ili 16 06 03 i nesortirane baterije i akumulatori koji sadrže ove baterije, (M)
- 20 01 34 baterije i akumulatori drugačiji od 20 01 33*

20 01 35*odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21* i 20 01 23*, koja sadrži opasne komponente, (M)
20 01 36 odbačena električna i elektronska oprema drugačija od 20 01 21*, 20 01 23* i 20 01 35*
20 01 37*drvo koje sadrži opasne supstance, (M)
20 01 38 drvo drugačije od 20 01 37*
20 01 39 plastika
20 01 40 metali
20 01 41 otpad od čišćenja dimnjaka
20 01 99 ostale frakcije koje nijesu drugačije specifikovane

20 02 Otpad iz vrtova i parkova (uključujući i grobljanski otpad)
20 02 01 biorazgradivi otpad
20 02 02 zemlja i kamen
20 02 03 ostali otpad koji nije biorazgradiv

20 03 Ostali komunalni otpad
20 03 01 miješani komunalni otpad
20 03 02 otpad sa pijaca
20 03 03 ostaci od čišćenja ulica
20 03 04 mulj iz septičkih jama
20 03 06 otpad od čišćenja kanalizacije
20 03 07 kabasti otpad
20 03 99 komunalni otpad koji nije drugačije specifikovan
NAPOMENA: Otpad označena sa * predstavlja opasni otpad.

5.2. Selektivno sakupljanje komunalnog otpada

Početak aktivnosti na selektivnom sakupljanju započet je sa trgovinskim objektom „Voli“ gdje se izdvaja karton, plastika i najlon, a DOO „Komunalno i vodovod“ iste odvozi u reciklažno dvorište. Ovakav vid selekcije se pokazao efikasan iz razloga što mnogo manje otpada ostaje u kontejnerima, manji je broj vožnji do privremenog skladišta, a i otpad sakupljen na ovaj način ima svoju cijenu.

I pored činjenice da opština Žabljak ima izgrađeno reciklažno dvorište, isto nije stavljeno u funkciju jer za selektivno odvajanje otpada na teritoriji opštine još uvijek ne postoji potrebna infrastruktura odnosno d.o.o. „Komunalno i vodovod“ ne raspolaže kontejnerima za selektivno sakupljanje otpada.

Većina otpada se sakuplja kao miješani i skladišti se na privremenoj lokaciji. Za sada se selektivno sakuplja i otpadni metal od strane fizičkih lica, ali precizni podaci o sakupljenoj količini metala ne postoje.

5.3. Sakupljanje i transport komunalnog otpada

Otpad se svakodnevno stvara na teritoriji opštine, ali uslugom sakupljanja i odvoženja otpada nijesu obuhvaćeni svi proizvođači otpada odnosno sakupljanje i odvoženje otpada nije obezbijeđeno u većini sela. Sakupljanje otpada je obezbijeđeno u gradskom naselju Žabljak, Njegovuđi, Podgori, Motičkom Gaju i Kršu. Otpad se sakuplja sa teritorije na kojoj je

skoncentrisano oko 64% stanovništva. Sva pravna lica su pokrivena uslugama odvoza otpada do odlagališta.

Broj korisnika kojima se pruža usluga organizovanog sakupljanja otpada je 1380 domaćinstava i 80 pravna lica.

Prema procjeni d.o.o. „Komunalno i vodovod“ koja je vršena rukovodeći se parametrom 1m³=60 kg, u 2013. godini je sakupljeno 1127 t čvrstog komunalnog otpada, u 2014 godini 1200 t i u 2015 godini 1230 t.

Nije vršena selekcija, sakupljeni otpad je mješovitog sastava i nije vršeno mjerenje.

Morfološki sastav komunalnog otpada je maseni udio pojedinih komponenata u karakterističnom uzorku otpada. Ovaj otpad se u najvećoj mjeri sastoji od organskog otpada, koji potiče od baštenskog i drugog biorazgradivog otpada, zatim plastike, kartona, stakla, papira, tekstila i metala.

Državnim planom upravljanja otpadom, dati su podaci o procentualnom sastavu komunalnog otpada na nivou Crne Gore i količinski sastav generisanog komunalnog otpada na nivou Opštine Žabljak i isti su dati u tabelama 2 i 3.

Tabela 2. Procentualni sastav komunalnog otpada u različitim regionima i tipovima naseljenih mjesta

Vrsta otpada	Sastav otpada u različitim regijama zemlje i vrstama naseljenih mjesta (%)						
	Centar			Sjever		Primorje	
	Gusto naseljeno urbano	Urbano	Ruralno	Urbano	Ruralno	Urbano	Ruralno
Organski	35,11	35,59	33,67	30,37	22,49	31,89	33,69
Papir i karton	12,34	16,18	10,33	10,44	15,18	14,23	9,02
Staklo	10,91	4,18	4,74	10,44	9,02	6,41	6,17
Fero metali	1,19	0,95	0,71	0,47	0,47	1,78	0,47
Obojeni metali (Al i dr.)	1,28	1,90	0,95	2,37	0,76	2,33	2,85
Drvo	2,61	1,80	3,84	1,42	2,47	2,45	4,27
Kompozitna ambalaža	4,51	6,17	8,54	2,66	3,32	1,59	1,42
PET	4,74	3,89	4,74	6,55	6,64	6,41	6,17
Plastika	10,07	12,00	10,50	15,47	19,37	9,85	12,34
Tekstil	2,61	1,66	3,13	0,95	1,80	3,75	6,64
Inertni otpad (šut i dr.)	2,73	2,73	2,37	1,78	1,42	2,26	1,81
Opasni otpad	0,59	0,56	0,59	0,56	0,72	0,59	0,56
Zeleni otpad	0,87	1,04	1,21	1,66	1,92	0,69	0,77
Ostalo	6,07	7,26	10,83	11,39	11,39	11,39	9,49

Opasni komunalni otpad može da nastane kao rezultat aktivnosti u domaćinstvima i institucijama. Proizvođači opasnog komunalnog otpada su: hoteli, škole, poslovne zgrade, državne institucije i domaćinstva. U predmetni komunalni otpad ubrajaju se:

- sredstva za čišćenje (alkalna i kisjela),
- ostaci boja i lakova (razni organski rastvarači, razređivači boja i sprejevi),

- razvijajući i fiksatori rastvora, filmovi,
- aerosolne limene posude, konataminirani I ambalažni material,
- fungicide, herbicidi, insekticidi, pesticide,
- fluorescentne tube za pakovanje, niskonaponske sijalice, termometri,
- tretirano drvo i sredstva za zaštitu drveta,
- farmaceutski proizvodi,
- prirodna i sintetička ulja i predmeti vezani za njih (filteri i sl.)
- akumulatori iz automobila, živine baterije, litijumske baterije, ZnC alkaline baterije,
- odbačena električna i elektronska oprema,
- ketridži, toneri,
- kontaminirani šut i sl.

Opasni komunalni otpad iz domaćinstava i institucija na teritorij opštine Žabljak odlaže se sa ostalim komunalnim otpadom u kontejnere. Do sada nije vršeno izdvajanje ovog otpada iz mješovitog komunalnog otpada pa podaci o pojedinačnim vrstama ove grupe otpada ne postoje. D.O.O. „Komunalno i vodovod“ Žabljak koje sakuplja i transportuje otpad raspolaže sa 30 kontejnera od 1,1 m³ i 43 kontejnera od 5 m³ za miješani komunalni otpad.

Svakog dana dva kamiona-autosmečara rotopres od 12m³ i autopodizač obilaze teritoriju grada, sakupljaju otpad i odvoze na privremeno skladište komunalnog otpada.

Privremeno skladište se jednom nedjeljno razastire i ravna utovarnom lopatom.

5.4. Otpadna ambalaža

Ambalaža predstavlja sve proizvode za pakovanje, čuvanje, rukovanje, isporuku i promociju robe, od sirovina do gotovih proizvoda, od proizvođača do korisnika ili potrošača, bez obzira na prirodu materijala od kojeg su izrađeni. Ambalaža može biti:

- prodajna ili primarna,
- zajednička ili sekundarna,
- transportna ili tercijarna.

Ambalažni materijal je svaki materijal od kojeg se proizvodi ambalaža, kao što su: staklo, plastika, papir, karton, drvo, metal, višeslojni miješani materijali i dr.

Ambalažni otpad se definiše kao ambalaža ili ambalažni materijal koji ostane nakon što se proizvod raspakuje i odvoji od ambalaže, isključujući proizvodne ostatke. Ambalaža i ambalažni otpad predstavljaju važan dio otpada koji se može reciklirati, zbog čega je neophodno utvrditi količine ove vrste otpada.

Osnovni problemi koji važe za upavljanje komunalnim otpadom važe i za ambalažu i ambalažni otpad. I pored nekih aktivnosti na izdvajanju i sakupljanju ambalaže i ambalažnog otpada iz komunalnog otpada, najveći dio ovog otpada i dalje se odlaže na skladištu komunalnog otpada i neuređenim odlagalištima.

5.5 Biorazgradivi otpad

Biorazgradivi otpad je otpad koji je razgradiv aerobnim ili anaerobnim postupkom pod uticajem mikroorganizama. Organski otpad je biorazgradiv i njegovim bacanjem na neuređena odlagališta nastaju gasovi, metan i procjedne vode koje ugrožavaju životnu sredinu. U ovu vrstu otpada spadaju otpad od hrane, baštenski otpad, papir i karton. Najbolji tretman za ovu vrstu otpada je kompostiranje.

U opštini Žabljak se ne vrši prerada, odnosno kompostiranje, već se ovaj otpad odlaže zajedno sa ostalim vrstama otpada. Nadalje otpad od čišćenja ulica i održavanja zelenila (parkova i

bašta) završava u istom kontejneru, pa iz tih razloga isti otpad nije prikladan da se koristi za kompostiranje i primjenu u poljoprivredi ili baštovanstvu.

5.6 Neuređena odlagališta

U Državnom planu upravljanja otpadom navedene su lokacije neuređenih odlagališta po opštinama. Za opštinu Žabljak navedene su dvije lokacije neuređenih odlagališta i to:

gradsko odlagalište, Klještina, na kome se odlažu različite vrste otpada, zapremine 53 000 m³ i

Njegovuđa na kome se takođe odlažu različite vrste otpada, zapremine 80 000 m³.

Međutim, Odlukom o određivanju lokacije za privremeno skladištenje komunalnog otpada (Sl. list CG-opštinski propisi“, br. 34/12), lokacija „Kovačka dolina“ odnosno Klještina koja se nalazi na katastarskim parcelama broj 1603/16, 1800/3 i 1816/6 KO Žabljak određena je za privremeno skladištenje komunalnog otpada.

Neuređeno odlagalište na Njegovuđi nalazi se u krugu pilane koja je u svojini dijela stranog društva „Karapidis Bross Co Spaik“, a koje se bavi drvoprerađom tako da je otpad isključivo drvnog porijekla (pilotina), zapremine 80 000 m³

Pored ovog evidentirana su i sljedeća neuređena odlagališta:

- Bosača (Uljara) - građevinski i komunalni otpad, zapremine 10 m³;
- Bosača (Čolova Bosača) – komunalni otpad, zapremine 20 m³;
- Pitomine (Macanska poljana) – građevinski otpad, zapremine, 200 m³;
- Žabljak (podnožje nekadašnje skakaonice) – komunalni otpad, zapremine 5 m³;
- Žabljak (Razvršje) – komunalni otpad, zapremine 30 m³ i
- Njegovuđa (kod motela) – komunalni otpad, zapremine 15 m³.

5.7. Građevinski neopasni otpad

Građevinski neopasni otpad je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i rušenja građevinskih objekata. Sastav građevinskog otpada zavisi da li se ruši postojeći ili se gradi novi objekat, kao i od samog područja gdje se gradi. Materijal koji se javlja u građevinskom otpadu zavisi i od vrste radova koji se izvode i može biti: zemlja, pijesak, šljunak, glina, kamen, šut, beton, cigle, opeka, drvo, plastika, kablovi, boje, lakovi i dr.

Dio građevinskog neopasnog otpada se skladišti na privremenoj lokaciji za privremeno odlaganje komunalnog otpada, i koristi se za prekrivanje privremeno odloženog komunalnog otpada.

Neopasni građevinski otpad prema katalogu otpada klasifikovan je u grupu 17 i razvrstan je prema sljedećim podgrupama:

17 01 Beton, cigla, pločice i keramika

17 01 01 beton

17 01 02 cigle

17 01 03 pločice i keramika

17 01 07 mješavine ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika drugačiji od 17 01 06*

17 02 Drvo, staklo i plastika

17 02 01 drvo

17 02 02 staklo

17 02 03 plastika

17 03 Bituminozna smješa, katran i proizvodi sa katranom

17 03 02 bituminozne smješa drugačije od 17 03 01*

17 04 Metali (uključujući i njihove legure)

17 04 01 bakar, bronza, mesing

17 04 02 aluminijum

17 04 03 olovo

17 04 04 cink

17 04 05 gvožđe i čelik

17 04 06 kalaj

17 04 07 miješani metali

17 04 11 kablovi drugačiji od 17 04 10*

17 05 Zemljište (uključujući zemljište sa kontaminiranih lokacija), kamen i iskopani muljeviti otpad

17 05 04 zemljište i kamen drugačiji od 17 05 03*

17 05 06 iskopani muljeviti otpad drugačiji od 17 05 05*

17 05 08 otpad sa gusjenica drugačiji od 17 05 07*

17 06 Izolacioni materijali i građevinski materijali koji sadrže azbest

17 06 04 izolacioni materijali drugačiji od 17 06 01* i 17 06 03*

17 08 Građevinski materijal na bazi gipsa

17 08 02 građevinski materijal na bazi gipsa drugačiji od 17 08 01*

17 09 Ostali otpad od građenja i rušenja

17 09 04 miješani otpad od građenja i rušenja drugačiji od 17 09 01*, 17 09 02* i 17 09 03*

Po Drzavnom planu procjena količina proizvedenog građevinskog otpada vršena je na osnovu usvojene stope proizvodnje ove vrste otpada od 150 kg po stanovniku, od čega na proizvodnju mineralnog otpada ide 50 kg po stanovniku a na proizvodnju mješovitog građevinskog otpada i otpada nastalog rušenjem 100 kg po stanovniku (uključujući i opasan otpad).

6. UPRAVLJANJE OTPADOM U NAREDNOM PERIODU

6.1. Procjena budućih kretanja u oblasti generisanja i upravljanja otpadom

Planirano je da se u narednom periodu, u skladu sa Državnim planom upravljanja otpadom pripremi infrastruktura odnosno nabavi adekvatna oprema (kontejneri, kante i sl.) za selektivno sakupljanje otpada i radi na sprovođenju istog. U okviru transfer stanice i reciklažnog dvorišta bi se vršio prihvata, privremeno skladištenje otpada i primarna selekcija. U reciklažnom dvorištu treba obezbijediti odvojeno sakupljanje papira, kartona, stakla, plastike, metala, biorazgradivog otpada kao i opasnih komponenti komunalnog otpada (baterije, akumulatori, živine sijalice i sl.).

Procjene generisanja količine i tipova otpada na teritoriji Opštine Žabljak zasnivaju se na raspoloživim podacima o demografskom, ekonomskom i društvenom razvoju. Na osnovu svih do sada predstavljenih podataka (Poglavlje 5), ali i definisanih demografskih, ekonomskih i društvenih pravaca razvoja opštine Žabljak, moguće je izvršiti relativnu procjenu količina otpada koje će u narednom periodu do 2020. godine nastati. S obzirom na to da se smatra da je količina proizvedenog otpada u jednoj opštini približno direktno proporcionalna broju stanovnika u njoj, proračun i procjene koje slijede rezultati su analize zasnovane na toj činjenici, uz uključivanje broja turista koji na godišnjem nivou posjete opštinu Žabljak.

Tabela 3. Procjena kretanja broja stanovnika u Žabljaku do 2020. godine

	Procijenjena vrijednost broja stanovnika u određenoj godini				
	2016	2017	2018	2019	2020
Žabljak	3368	3312	3256	3201	3148

Bez obzira na gore navedeno smanjenje broja stanovnika u Opštini Žabljak, u proračunu je uzeta u obzir pretpostavka da se količina otpada koji se trenutno generiše neće smanjivati već će bilježiti stagnaciju ili blagi porast uz korišćenje koeficijenta porasta od 0,2%.

Prema podacima iz Državnog plana upravljanja otpadom, kojim su uzete u obzir navedene pretpostavke i već procijenjeni broj stanovnika za naredni period, došlo se do proračuna količina otpada koje će se generisati u godinama datog perioda na teritoriji Opštine Žabljak (Tabela 6). Očekuje se da se u razmatranom periodu do 2020. godine proizvede ukupno 5407 t komunalnog otpada na nivou cijele opštine s mogućnošću odstupanja u zavisnosti od broja turista u toku turističke sezone.

Tabela 4. Procjena količina otpada koji će se generisati u Opštini Žabljak u periodu do 2020. g.

	Procijenjena vrijednost generisanog otpada po godinama				
	2016	2017	2018	2019	2020
Žabljak	1134	1136	1138	1141	1143

Prema Državnom planu upravljanja otpadom, procijenjuje se da će u periodu do 2020. godine biti ukupno sakupljeno 5407 t komunalnog otpada na nivou Opštine Žabljak, a projekcija kretanja količina sakupljenog otpada u opštini, u datom periodu, data je u Tabeli 5.

Tabela 5. Procjena količina otpada koji će se sakupljati u opštini Žabljak u periodu do 2020. g.

Procijenjena količina otpada koji će se sakupljati u određenoj godini (t/godini)					
	2016	2017	2018	2019	2020
Pokrivenost sakupljanjem %	64	67	70	75	80
Žabljak	760	761	796	855	914

Opština Žabljak ne može postići 100% pokrivenost sakupljenog otpada zbog velike razuđenosti sela, loše putne infrastrukture i nedostupnosti mnogih naselja u toku zimskog perioda.

U tabeli 6. je data procjena morfološkog sastava sakupljenog komunalnog otpada u Opštini Žabljak u 2020. godini. Ova procjena je data na sakupljenost komunalnog otpada od 95%.

Tabela 6 MORFOLOŠKI SASTAV KOMUNALNOG OTPADA U ŽABLJAKU													
Organski otpad	Papir i karton	Staklo	Metali	Plastika	Inertni otpad (građevinski otpad i šut)	Zeleni otpad	Guma	Kompozitna ambalaža	Tekstil	Opasan otpad	Drvo	Ostalo	UKUPNO
348	141	93	30	189	25	55	12	39	31	7	28	87	1085
32	13	8,6	2,8	17,4	2,3	5,1	1,1	3,6	2,9	0,6	2,6	8	100%

6.2. Ciljevi koje treba ostvariti u domenu upravljanja otpadom

Opšti cilj koji treba ostvariti primjenom ovog Plana je uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom i njegovo konstantno unaprjeđivanje.

Posebno treba težiti ostvarenju cilja koji se odnosi na procenat pokrivenosti sakupljenog otpada prikazan u tabeli broj 5.

Članom 14 Zakona o upravljanju otpadom („Službeni list Crne Gore“, br. 64/11 i 39/16), propisano je da je najmanje 50% ukupne mase sakupljenog otpadnog materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstava i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični sa tokovima otpada iz domaćinstva, pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje, a članom 98b istog zakona propisano je da se navedeni cilj ostvari do 2020. godine.

Kada je u pitanju komunalni otpad treba se fokusirati na primarnu selekciju. Pojednostaviti je i približiti stanovništvu uz konstantno držanje njene budnosti i jačanje javne svijesti o neophodnosti takvog djelovanja i svim benefitima koje ono donosi.

Za period obuhvata planiranja, 2016-2020. godina, ovim Planom su predviđene sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje sistema primarne selekcije na principu dvije kante – suva i mokra;
- Uspostavljanje sakupljačke mreže u seoskim naseljima kao uslov postizanja cilja uspostavljanja sakupljačke mreže na cjelokupoj teritoriji opštine Žabljak;
- Organizovanje sakupljanja tzv. "suve" komponente otpada (ambalažni otpad) u seoskim naseljima (aktivnosti po pitanju primarne separacije u seoskim naseljima odvijaju se paralelno sa uključivanjem seoskih naselja u organizovani sistem sakupljanja smeća);
- Nabavka nedostajuće opreme za sakupljanje reciklabilnih materijala (kante i kontejneri, vozila i dr.);

- Podizanje kapaciteta komunalnog preduzeća koja obavljaju komunalne poslove na području opštine;
- Uspostavljanje saradnje sa operaterima sistema i ostvarivanje bliže saradnje sa reciklerima;
- Inteziviranje aktivnosti u domenu jačanja javne svijesti i održavanje kontinuiteta u tom pogledu organizovanje kampanja i tribina, informisanje građana preko medija, organizovanje akcija sakupljanja pojedinih vrsta otpada, eko kampova, različitih atraktivnih kampanja;
- Unaprijediti odnos d.o.o. „Komunalno i vodovod“ i stanovništva inteziviranjem aktivnosti ovog preduzeća u domenu animacije stanovništva.

Veliki dio ukupne količine komunalnog otpada je biološki razgradiv. Biološko razgradivi otpad, prema Zakonu o upravljanju otpadom, čini otpad koji je pogodan za anaerobnu i aerobnu razgradnju. Stavom 4 člana 98b Zakona o upravljanju otpadom, propisano je da je potrebno smanjiti količine biološko razgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na deponiju.

U Žabljaku nije organizovano selektivno sakupljanje otpada pa samim tim ni posebno sakupljanje biorazgradivog otpada.

Ovaj otpad se može odvojeno sakupljati kroz sistem posebnih kontejnera u reciklažnom dvorištu i organizovanim postavljanjem velikih kontejnera na lokacijama u gradu i selima u sezoni kada je količina biootpada najveća (proljeće, jesen), ali je za to neophodno pripremiti adekvatnu komunalnu infrastrukturu.

Neopasni građevinski otpad je otpad koji nastaje prilikom izgradnje, održavanja i rušenja građevinskih objekata. Glavni problem pri postupanju sa neopasnim građevinskim otpadom je nedostatak odgovarajućih postrojenja za preradu, kao i nepostojanje organiziranog i ekonomski održivog sistema upravljanja građevinskim otpadom.

U opštini Žabljak još ne postoji evidencija o količinama neopasnog građevinskog otpada jer se isti odlaže zajedno sa ostalim vrstama otpada.

Donošenjem Odluke o lokaciji na kojoj će se odlagati neopasni građevinski otpad stvorice se uslovi za odlaganje istog i posebne evidencije ove vrste otpada. Takođe je neophodno donijeti Odluku o načinu privremenog skladištenja neopasnog građevinskog otpada i uslovima zaštite životne sredine.

Članom 98b stav 3 Zakona o upravljanju otpadom, propisano je da je imalac neopasnog građevinskog otpada dužan da za ponovnu upotrebu i recikliranje pripremi najmanje 10% proizvedenog neopasnog građevinskog otpada do kraja 2017. godine, 30% do kraja 2018, 50% do kraja 2019. godine i 70% do kraja 2020. godine.

Shodno sadašnjoj situaciji da se ne mjeri sakupljeni komunalni otpad, a da je uslugom sakupljanja komunalnog otpada pokriven grad Žabljak, naselje Njegovuđa, Podgora, Motički Gaj I Krš (a to je 2299 stanovnika, odnosno 64% od 3569 ukupnog broja stanovnika u opštini Žabljak) može se konstatovati da je sakupljenost komunalnog otpada 64%.

Ovako nizak stepen se može objasniti nepogodnim geografskim karakteristikama, lošom saobraćajnom infrastrukturom i nedostupnošću mnogih naselja u zimskom periodu.

U tabeli 9 data je procjena sakupljenog komunalnog otpada po godinama planskog perioda sa morfološkim sastavom pojedinih frakcija u skladu sa tabelom 8. Na osnovu podataka iz ove tabele procijenjeni su ciljevi u tabelama: 8, 9 i 10.

Tabela 7 Procijenjena količina SAKUPLJENOG otpada prema morfološkom sastavu po frakcijama (t/god) za period 2016 - 2020. godine, za opštinu Žabljak					
Vrsta reciklabilnih frakcija (%)	t/2016 god (64% sakup)	t/2017 god (67% sakup)	t/2018 god (70% sakup)	t/2019 god (75% sakup)	t/2020 god (80% sakup)
Organski otpad, (32%)	232	244	254	273	293
Papir i karton, (13%)	94	99	103	111	119
Staklo, (8,6%)	62	65	68	74	77
Metal i limenke (2,8%)	20	21	22	24	26
PET i plastika (17,4%)	127	132	139	149	158
Inertni otpad (uključujući grad. otpad i šut), (2,3%)	17	18	19	20	21
Zeleni otpad, (5,1%)	37	39	41	44	47
Guma (1,1%)	8	8,6	9	9,5	10
Kompozitna ambalaža, (3,6%)	26	27	29	31	33
Tekstil, (2,9%)	21	22	23	25	27
Opasan otpad, (0,6%)	4	4,4	4,7	5	5,5
Drvo (2,6%)	19	20	21,3	22,5	24,5
Ostalo, (8%)	59	61	63	68	73
UKUPNO	726	761	796	856	914

U tabelama: 8, 9 i 10 dati su ciljevi za opštinu Žabljak po godinama planskog perioda.

Tabela 8 Cilj koji se odnosi na sakupljeni papir, metal, plastiku i staklo (količine otpada se daju u tonama)								
Godina planskog obuhvata (1)	Procjena sakupljenog komunalnog otpada prema DPUO (3)	Procjena sakupljenih reciklabinih frakcija (podaci o količinama daju se u tonama)				Ukupno sakupljeno (8)= (4)+(5)+(6)+(7)	Planirani cilj % (9)	Planirani cilj količina (10)
		Papir+karton (4)	Plastika (5)	Metal (6)	Staklo (7)			
2017	761 (67%)	99	132	21	65	317	10	32
2018	796 (70%)	103	139	22	68	332	15	50
2019	856 (75%)	111	149	24	74	358	20	72
2020	914 (80%)	119	158	26	77	380	25	95

Tabela 9 Cilj koji se odnosi na biorazgradivi komunalni otpad (količine otpada se daju u tonama) (cilj se odnosi na količinu biorazgradivog otpada koji se neće privremeno odložiti)								
Godina planskog perioda (1)	Procjena sakupljenog komunalnog otpada prema DPUO (2)	Procjena sakupljenog biorazgradivog komunalnog otpada, papir, karton, zeleni, organski iz kuhinja i restorana i ostale frakcije (podaci o količinama daju se u tonama)				Ukupno sakupljeno (7)= (3)+(4)+(5)+(6)	Planirani cilj % (8)	Planirani cilj količina (9)
		Papir+karton (3)	Organski (ostaci iz kuhinja i restorana) (4)	Zeleni (lišće, trava, ostaci rezidbe i sl.) (5)	Ostali (drvo, odjeća, tekstil, frakcije kabastog i dr) (6)			
2017	761 (67%)	99	244	39	42	424	7	30
2018	796 (70%)	103	254	41	44,3	442,3	11	49
2019	856 (75%)	111	273	44	47,5	475,5	17	81
2020	914 (80%)	119	293	47	51,5	510,5	20	102

Tabela 10 Cilj koji se odnosi na građevinski otpad (količine otpada se daju u tonama) (cilj se odnosi na procijenjenu količinu sakupljenog građevinskog otpada)						
Godina planskog obuhvata (1)	Broj stanovnika u JLS (2)	Stopa proizvodnje po stanovniku (3)	Procjena proizvedenog građevinskog otpada prema DPUO (4)	Procjena sakupljenog građevinskog otpada (5)	Planirani cilj od (5) % (6)	Planirani cilj količina (7)
2017	3312	0,15	497	323 (65%)	15	48
2018	3256	0,15	488	342 (70%)	20	68
2019	3201	0,15	480	360 (75%)	30	108
2020	3148	0,15	472	378 (80%)	40	151

Napomena: Državnim planom nisu dati podaci o udjelu neopasnog građevinskog otpada!

6.3. Način i Program odvojenog sakupljanja otpada i program razvoja sistema ponovne upotrebe i reciklaže

Prevenција nastajanja otpada predstavlja prvu i najvažniju kariku u sistemu upravljanja otpadom. U skladu sa tim, neophodno je preduzeti mjere na jačanju nivoa javne svijesti o problemu koji nastaje usljed neodgovornog generisanja i rasipanja otpada, zatim svih benefita koji u slučaju odgovornog ponašanja mogu da se ostvare po pitanju kvaliteta života i životne sredine datog društva, ali i o stvarnim prihodima koje pojedinac i/ili lokalna zajednica mogu da ostvare ukoliko otpad shvate kao korisnu sirovinu. Iz tih razloga je neophodno sprovesti čvrstu saradnju sa NVO organizacijama koje se bave zaštitom životne sredine, izraditi edukacijski i propagandni material za pojedine programe (staklo, papir, biootpad, neuređena odlagališta i sl.), edukaciju i informisanje određenih ciljnih grupa, posebno djece predškolskog i školskog uzrasta o značaju pravilnog upravljanja otpadom

Program razvoja sistema ponovne upotrebe i reciklaže se prevashodno zasniva na ideji razvoja primarne selekcije tj. razdvajanja na izvoru svih komponenata koje mogu biti ponovno upotrebene i/ili reciklirane. Sistem primarne separacije podrazumijva uspostavljanje centara za sakupljanje otpada (reciklažnih dvorišta i dr.).

Primarnu selekciju najjednosatvnije je započeti na nivou privrednih subjekata, odnosno komercijalnog sektora, gdje je, zbog većih količina otpada koji se u njima generiše, moguće ostvariti značajne rezultate uz minimilna ulaganja u nabavku kanti i kontejnera za odlaganje otpada i edukaciju zaposlenih.

Program sakupljanja komunalnog otpada, za period važenja ovog Plana, podrazumijva, sakupljanje miješanog komunalnog otpada odloženog od strane građana i zaposlenih u komercijalnom i industrijskom sektoru i sakupljanje separatno prikupljenih primarno razdvojenih komponenata otpada.

Budući da je dosadašnja praksa u Crnoj Gori pokazala da je sakupljanje otpada po principu primarne selekcije u više kanti, za PET, staklo, papir, metal i ostali otpad, neefikasno i da se kao krajnji rezultat dobije uglavnom samo mješani otpad u svakoj od njih, predviđa se uvođenje novog sistema tzv. **sistema dvije kante za separatno sakupljanje suve i mokre frakcije** (kanta ili kontejner, manje ili veće zapremine).

Ovaj sistem podrazumijva obavljanje primarne selekcije, tj. razdvajanja otpada na mjestu njegovog nastanka, u dvije kante:

- suva kanta - zajedničko odvajanje primarno selektovanih materijala kao što su papir, karton, plastika, staklo, guma, metal, tekstil i slično,
- mokra kanta - odvajanje ostalog otpada koji je po svom sastavu uglavnom mokar zbog prisustva ostataka od hrane, materijala organskog porekla, baštenskog otpada, proizvoda za higijenu i slično.

Otpad iz suve kante, nakon sakupljanja bi se transportovao do transfer stanice sa reciklažnim dvorištem gde bi se izvršila detaljna separacija tako sakupljenih reciklabilnih materijala. Tako razvrstan materijal ima svoju tržišnu vrijednost i može biti prodat usljed čega bi preduzeće koje se bavi upravljanjem otpada ostvarilo određenu dobit.

Izdvojena suva frakcija bi mogla da se odlaže i u za to određene kese koje bi zatim bile predate ureciklažno dvorište ilidrugim sabirnim centar. Program podjele i prikupljanja kesa za sakupljanje reciklabilnih materijala bi trebalo da bude kreiran od strane komunalnog preduzeća.

Mokra frakcija bi bila transportovana na postrojenje za sekundarnu selekciju za mješani komunalni otpad, kompostiranje, određenu deponiju ili termičku obradu, u zavisnosti od kvaliteta i mogućnosti da dodatno bude razvrstan, ali i odabrane opcije za upravljanje otpadom. Kante/kontejneri moraju biti jasno određeni i obilježeni i dalje sakupljanje i transport razvrstanog otpada mora se odvijati posebno tj. bez mješanja.

Ove aktivnosti treba da budu detaljno planirane od strane d.o.o. „Komunalno i vodovod“.

Za teritoriju opštine Žabljak potrebno je obezbijediti i postaviti:

- 300 kontejnera zapremine 1,1 m³
- 60 kontejnera zapremine 5 m³
- 10 kontejnera za potrebe reciklažnog centra, zapremine 5 m³
- 1 vozilo za transport otpada sakupljenog u kontejnerima zapremine 1,1 m³.

Neophodno je u što skorijem periodu izvršiti integraciju svih seoskih područja u sistem sakupljanja komunalnog otpada. To naravno podrazumijeva povećanje broja kontejnera i vozila. Kako bi se sakupljanje otpada iz seoskih područja vršilo znatno ređe nego iz gradskih (najmanje četiri puta u mjesec dana), kako zbog cijene transporta tako i zbog sporijeg generisanja otpada u tim područjima usljed malog broja stanovnika, potrebno je postaviti minimum 60 kontejnera zapremine 1,1m³ i planski ih rasporediti po selima.

Potrebno je obavijestiti domaćinstva da svoj otpad odlažu na za to predviđena mjesta i u skladu sa propisima, a kontejnere obilježiti odgovarajućim simbolima.

Sakupljanja komunalnog otpada koji nije predviđen za odlaganje u kontejnere za komunalni otpad (npr. kabasti otpad), organizovati na način povremenog odvoženja ovakvog otpada ili na poziv, uz obavezno prethodno obavještanje građana kako će i kada akcija biti organizovana. Predlaže se uspostavljanje službe "po pozivu", odnosno iznajmljivanje kontejnera od 5 m³ od strane komunalnog preduzeća, uz primjerenu ekonomsku naknadu za sakupljanje građevinskog šuta ili otpad od čišćenja i uređenja zelenih površina i sl.

Komercijalni otpad se uglavnom još uvijek mješa i tretira sa ostalim vrstama komunalnog otpada.

Komercijalni otpad se sastoji uglavnom od kancelarijskih materijala: papira, kartona, plastike, toner kasete i ketridža, kao i rasvjetnih tijela (sijalica, fluo cijevi).

Ne postoje tačni podaci o količinama generisanja komercijalnog otpada, a procijenjivanje je otežano činjenicom da se ova vrsta otpada još uvijek, kao što je napomenuto, miješa sa komunalnim otpadom. U cilju uspostavljanja efikasnog sistema predlaže se postavljanje namjenskih posuda u kancelarijskim prostorima za sakupljanje ove vrste otpada sa pražnjenjem u namjenski kontejner zapremine 5 m³ ili periodično od strane ovlašćenog sakupljača. Iza velikih trgovinskih objekata predlaže se postavljanje pres kontejnera zapremine 5 m³.

Sakupljanje toner kasete i ketridža, s obzirom na njihovu prirodu (posle upotrebe postaju opasan otpad), treba promovisati kroz koncept reciklaže, a nakon prestanka mogućnosti za ponovnu upotrebu treba ih odložiti u reciklažno dvorište, odnosno predati ovlašćenom operateru.

Programske aktivnosti se odnose na javne objekte i ustanove administrativnog karaktera, prodavnice kancelarijske opreme i servise uređaja koji se koriste u kancelarijama (prije svega štampača i faksova).

Da bi se uspostavio uspješan sistem primarne selekcije otpada, neophodna je i odgovarajuća infrastruktura s obzirom da je izgrađen reciklažni centar. Za svaku vrstu otpada propisan je odgovarajući prostor, oprema u koju se odlaže, način rukovanja i način održavanje opreme.

U okviru reciklažnog dvorišta i transfer stanice, osim primarno selektovanog komunalnog otpada, predviđeno je dovoženje i privremeno skladištenje i drugih vrsta otpada.

Sakupljanje posebnih vrsta otpada (baterije i akumulatori, otpadne gume, otpadna vozila, otpad od električnih i elektronskih proizvoda i ambalažni otpad), tačnije njihov povrat, obaveza je kompanija koje takav otpad proizvode ili uvoze, ili se bave prodajom te vrste proizvoda.

Reciklažno dvorište mora biti opremljeno za prijem, privremeno skladištenje i bezbjedan pretovar i transport posebnih vrsta otpada. Mora posjedovati specijalne kontejnere i pod jasno definisanim uslovima skladištiti takav otpad. Vođenje evidencije dovezenih količina posebnih tokova otpada je obaveza odgovornog lica koje radi u reciklažnom dvorištu. Vođenje evidencije

dovezenih količina posebnih tokova otpada je obaveza odgovornog lica koje radi u reciklažnom dvorištu.

Reciklažno dvorište takođe će biti opremljeno i specijalnim posudama zaštićenim od neželjenih efekata kao što su curenje sadržaja, širenje neprijatnih mirisa, isparavanje, pristup neovlašćenih lica i sl za prijem, privremeno skladište i bezbjedan pretovar i transport opasnog komunalnog otpada.

Biološki razgradiv otpad se takođe može odvojeno sakupljati kroz sistem posebnih kontejnera u reciklažnom dvorištu i organizovanim postavljanjem velikih kontejnera na lokacijama u gradu i selima u sezoni kada je količina biootpada najveća (proljeće, jesen). Veliki dio ukupne količine komunalnog otpada je biološki razgradiv. Najveći dio tog otpada potiče sa parkovskih (suve grane, šiblje, trava, drveće) i poljoprivrednih površina. Takođe, ukupnoj količini biološko razgradivog otpada se mogu dodati i količine biološko razgradivog otpada generisanog u privredi. U seoskim naseljima koja se nalaze u blizini gradskih sredina, može se vršiti kampanjsko prikupljanje ove vrste otpada pri čemu se podrazumijeva da prije samog odvijanja kampanje cijela akcija bude dobro promovisana i, ukoliko je moguće, sljedeća takva aktivnost najavljena prilikom odvijanja prethodne. Potrebno je uspostaviti održivi sistem kompostiranja biorazgradivog otpada.

Kompostiranje je proces koji se predviđa za iskorišćenje biološko razgradive komponente otpada.

Kompostiranje organskog ili biorazgradivog otpada može se izvoditi lokalno u domaćinstvima ili u centralnom postrojenju za kompostiranje, unutar kompleksa regionalne deponije. Kompostiranje može pomoći lokalnim zajednicama da zadovolje zakonom postavljene ciljeve za reciklažu i značajno smanjenje količine komunalnog otpada koja će se deponovati. Kompostiranje predstavlja kontrolisanu dekompoziciju organskih materija pomoću mikroorganizama (uglavnom bakterija i gljiva) u stabilan humusni materijal, tamno braon ili crne boje, koji ima miris zemlje. Kompost se može koristiti kao prirodno đubrivo za cvjetne kulture, travnjake i slično, pa sve do remedijacije devastiranih površina, pa je iz tih razloga potrebno edukovati građane da je isti značajan potencijal i neiskorišćeni resurs.

Programske aktivnosti koje bi trebalo sprovesti u dijelu upravljanja biorazgradivim otpadom su sljedeće:

- podsticanje kućnog kompostiranja, omogućavanjem da se u zonama individualnog stanovanja ovakav vid obrade otpada sprovede u djelo, kroz edukaciju stanovništva i postepeno uvođenje sistema naplate naknada za odloženi otpad na osnovu odloženih količina;
- edukacija građana na temu potrebe separacije i smanjenja količina generisanja otpada;
- edukacija stanovništva ruralnih predjela, gde su količine organskog otpada i biomase značajan potencijal i neiskorišćeni resurs;
- kontinualno i koordinisano sprovođenje akcija edukacije, promocije i sakupljanja organskog otpada;
- uspostavljanje i vođenje baze podataka o biorazgradivom (organskom) otpadu.

Ambalažni otpad je svaka ambalaža ili ambalažni materijal koji ne može da se iskoristi u prvobitne svrhe, izuzev ostataka nastalih u procesu proizvodnje. Može biti sačinjen od različitih materijala (papir, karton, plastika, metal i dr.) ili njihove mješavine.

Otpadnu ambalažu je potrebno sakupljati odvojeno od drugih vrsta otpada pri čemu se uspostavlja produžena odgovornost proizvođača, ali i krajnjih korisnika, da svako u svom domenu omogući pozitivnu praksu upravljanja ambalažom kada ona postane otpad.

Sakupljanje ambalaže se može povjeriti privrednim društvima ili preduzetnicima koji su registrovani za obavljanje djelatnosti sakupljanja i/ili odstranjivanja ove vrste otpada ili se predaje u reciklažna dvorišta.

6.3.1. Sakupljanje otpada sa teritorije Nacionalnog parka „Durmitor“.

Opština Žabljak zahvata dio Nacionalnog parka „Durmitor“. Preduzeće DOO Komunalno i vodovod Žabljak vrši odvoz komunalnog otpada sa lokacija koje pripadaju Nacionalnom parku i to Crno jezero, Savin kuk, most na Tari, Splavište, Drugi logor. Postavljanjem kontejnera na lokacijama u okviru Nacionalnog parka na kojima do sad nijesu bili postavljeni obezbijediće se veći procenat sakupljenog otpada iz Nacionalnog parka.

Kod sakupljanja otpada sa teritorije Nacionalnog parka posebnu paznju treba obratiti na selektivno sakupljanje otpada. Dogovorom sa upravom Nacionalnog parka i ugostiteljima u Nacionalnom Parku odrediti dodatne lokacije za postavljanje kontejnera za selektivno sakupljanje otpada.

6.3.2. Sanacija neuređenih odlagališta

Budući da Plan podrazumijeva uspostavljanje savremenog sistema upravljanja otpadom, biće neophodno riješiti sve postojeće probleme koje sa sobom nosi postojanje takvih objekata.

Sanacija neuređenih odlagališta izvršiće se ili potpunim izmještanjem otpada sa istih ili djelimičnom sanacijom.

S obzirom da se neuređeno odlagalište Njegovuđa nalazi u krugu pilane koja je u svojinu dijela stranog društva „Karapidis Bross Co Spaik“ isto je dužno da izvrši sanaciju odlagališta.

6.3.3. Sanacija privremenog odlagališta komunalnog otpada

Za postojeće odlagalište komunalnog otpada urađena je projektna dokumentacija i započeto izvođenje radova u cilju saniranja istog to jest izgradnja sanitarnog odlagališta.

Prema geodetskom snimku otpad je odložen na površini od oko 6.510 m². Visina otpada je varijabilna i procjenjuje se na 1,0 do 5,0 m u odnosu na površinu okolnog terena. Procjenjuje se, da je do sada na postojećem neuređenom odlagalištu deponovano oko 12.000 m³ otpada. Otpad nije zbijan prilikom njegovog odlaganja, nego je samo razastiran pomoću buldožera. Isto tako, deponovani otpad se ne prekriva zemljanim ili drugim inertnim materijalom.

Područje postojećeg odlagališta nema uređenu komunalnu infrastrukturu. Za potrebe izgradnje sanitarnog odlagališta potrebno će biti priključenje na komunalnu infrastrukturu. Mogući priključci nalaze se južno od lokacije – reciklažno dvorište Žabljak.

Kompleks odlagališta izgradit će se u dvije glavne faze. U prvoj fazi je najbitnije, da se sanira cijelo područje postojećeg odlagališta, tako da više neće negativno uticati na okolinu.

Sanirano postojeće polje biće površine od 0,22 ha i imaće kapacitet prijema starog otpada. Kad se sanira stari otpad pristupiće se izgradnji druge faze polja odlagališta. To polje veliko je 0,16 ha i može primiti 7.000 m³ zbijenog otpada.

Cilj projekta je urediti sanitarnu odlagalište kapacitete od oko 7.000 m³ otpada i sanirati neuređeno odlagalište na način, da se stari otpad izoluje od okoline.

Predviđeni radovi će se odvijati po sljedećem redoslijedu:

- 1. faza; stari otpad se formira u odlagalište na zapadnom dijelu lokacije (sistem za odvod gasova, izrada prekrivnog rekultivacionog sloja),

- 2. faza; izgradnja odlagališta za novi otpad (planiranje, temeljni slojevi, sistem za procjedne vode, sistem za otplinjavanje,..)

Za uže područje uređenja polja za odlaganje, pratećih objekata, puteva za održavanje i dovoz otpada rezervirano je cca.1,2 ha. Istovremeno sa izgradnjom polja za odlaganje potrebno je obaviti i druge građevinske radove (izgradnja puteva, kanalizacija za procjedne vode, biljnji uređaj za prečišćavanje procjednih voda, polje za ozemljavanje mulja na kojoj će se dovoziti mulj iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, ograda itd.)

6.3.4. Mogućnost saradnje između dvije ili više jedinica lokalne samouprave

U opštini Žabljak postoji izgrađeno reciklažno dvorište i transfer stanica što znači da će lokalna uprava vršiti sakupljanje i primarnu selekciju komunalnog otpada. Otpad bi se dalje transportovao do nekog od regionalnih centara na dalji tretman. Iz tih razloga je neophodna saradnja sa lokalnim samoupravama na čijoj teritoriji će biti izgrađena regionalna deponija za komunalni otpad.

6.3.5. Uključivanje javnosti i jačanje svijesti o pravilnom postupanju sa komunalnim otpadom

Uključenje javnosti u procese odlučivanja o pitanjima koja su značajna za njihovu životnu sredinu predstavlja zakonsku obavezu jedinica lokalne samouprave i organa regionalnog organizovanja.

Ukoliko građani žele da ostvare pravo da živi u zdravoj okolini, građani moraju imati pristup informacijama o kvalitetu životne sredine, mogućim uticajima na životnu sredinu, postojećim mjerama zaštite, a takođe moraju imati pravo na učešće u odlučivanju o koracima koji se preduzimaju, a koji mogu uticati na kvalitet životne sredine i na ostvarenje njihovog prava na zdravu okolinu.

Organi vlasti, s druge strane, moraju biti svjesni da su informacije o okolini u interesu javnosti i da se sva razmatranja o životnoj sredini moraju integrisati u odlučivanje nadležnih organa.

Budući da uređenje oblasti upravljanja otpadom utiče na sve građane jedne lokalne zajednice i regiona od izuzetne je važnosti obezbijediti da svi građani budu adekvatno informisani o donošenju ključnih odluka u ovoj oblasti. Pored toga, građanima se mora omogućiti i da daju svoj doprinos ovom procesu putem podnošenja konkretnih prijedloga, komentara, dopuna i izmjena ključnih odluka koje se odnose na upravljanje otpadom.

Program podizanja ekološke svijesti podrazumijeva aktivnosti države i lokalnih samouprava koje imaju za cilj poboljšanje odnosa stanovništva prema okruženju u kome žive i podsticanje ekološkog aktivizma različitih društvenih i starosnih grupa.

Unaprjeđenje nivoa javne svijesti podrazumijva:

usvajanje adekvatnih obrazaca ponašanja na nivou pojedinca, kako bi se dovelo do smanjenja nastajanja otpada, shvatanje značaja ponovne upotrebe otpada i kupovine proizvoda napravljenih od reciklabilnih materijala, priprema reciklabilnih komponenata otpada za reciklažu, adekvatno i savjesno odlaganje otpada itd.

Realizaciju programa razvijanja javne svijesti i edukacije treba sprovoditi na svim nivoima paralelno a posebno koristeći medije i druga sredstva edukacije:

Radio, televizija, internet i mobilni mediji (fokusiranost ove vrste medija na mlađi i progresivniji dio populacije bitan je iz razloga što je upravo od tog dijela populacije realno očekivati najveći stepen implementacije novih ekoloških tendencija i praksi),oglasne kampanjekomunalna preduzeća, volonteri (okupljanje dobrovoljaca – entuzijasta, volontera), promocija postignutih rezultata,održavanje praktičnih radionikakao i štampanje periodičnih izvještaja ili publikacija iz kojih se može videti šta je urađeno u prethodnom periodu i šta se planira za naredni period.

7. AKCIONI PLAN, DINAMIKA I IZVORI FINANSIRANJA

Sredstva za implementaciju lokalnog plana upravljanja otpadom mogu se obezbijediti iz: Kapitalnog budžeta, Budžeta opštine, fondova, kredita, donacija i sl.

Tabela 11. Mjere, nosioci, potrebna sredstva i rokovi zasprovođenje predviđenih mjera

1.	AKTIVNOST	EDUKACIJA JAVNOSTI O POTREBI UNAPREĐENJA SISTEMA ODVOJENOG SAKUPLJANJA OTPADA
	NOSIOCI	Opština Žabljak, DOO "Komunalno i vodovod" Žabljak
	IZVORI SREDSTAVA	Budžet Opštine Žabljak, donacije, Ministarstvo
	IZNOS	5000 €
	ROK REALIZACIJE	Do 2020.
2.	AKTIVNOST	SANACIJA NAVEDENIH NEUREĐENIH ODLAGALIŠTA OTPADA
	NOSIOCI	Opština Žabljak, DOO "Komunalno i vodovod" Žabljak
	IZVORI SREDSTAVA	Budžet Opštine Žabljak, donacije, Ministarstvo
	IZNOS	10000 €
	ROK REALIZACIJE	2018.
3.	AKTIVNOST	NABAVKA I POSTAVLJANJE POSUDA ZA SELEKTIVNO SAKUPLJANJE OTPADA
	NOSIOCI	Opština Žabljak, DOO "Komunalno i vodovod" Žabljak
	IZVORI SREDSTAVA	Budžet Opštine Žabljak, donacije, Ministarstvo
	IZNOS	150000 €
	ROK REALIZACIJE	Kontinuirano do 2020. godine.
4.	AKTIVNOST	NABAVKA MEHANIZACIJE ZA ODVOZ KOMUNALNOG OTPADA
	NOSIOCI	Opština Žabljak, DOO "Komunalno i vodovod" Žabljak
	IZVORI SREDSTAVA	Kapitalni budžet, međunarodni fondovi, donacije, Ministarstvo
	IZNOS	110000 €
	ROK REALIZACIJE	2018.

8. NADZOR I PRAĆENJE PLANIRANIH AKTIVNOSTI I MJERA

Nadzor i praćenje planiranih aktivnosti će pokazati da li su akcije iz Plana postignute i da li je upravljanje otpadom uređeno u skladu sa ciljem.

Uspješnost realizovanih mjera i aktivnosti iz Plana prati se indikatorima: količina sakupljenog komunalnog otpada na godišnjem nivou, količina selektivno sakupljenih reciklabilnih količina po vrsti, ukupna količina proizvedenog biorazgradivog otpada na godišnjem nivou, količina posebnih vrsta otpada, sanacija neuređenih odlagališta, pokrivenost teritorije sa koje se sakuplja otpad i sl. Ovi indikatori ukazuju na količinu smanjenja otpada koji treba odložiti na regionalnu deponiju i kvalitet odabranih mjera.

Potrebno je raditi godišnji izveštaj o implementaciji Plana sa kratkim prikazom razvojnog Plana za narednu godinu što će osigurati da Plan ostane aktuelan. Na taj način će biti označen napredak i obilježena ključna pitanja koja treba razmatrati u narednom periodu. Plan je potrebno godišnje preispitati, a po potrebi mijenjati i dopunjavati. Cilj preispitivanja, mijenjanja i dopunjavanja je izbor i primjena najboljih prihvatljivih opcija za životnu sredinu zavisno od socijalnog, ekonomskog, tehnološkog i institucionalnog razvoja, koji treba da dovede do poboljšanja načina postupanja sa otpadom.

Lokalna samouprava je dužna da obezbijedi uslove za sprovođenje Plana i da vrši nadzor nad njegovim sprovođenjem od strane nadležnih organa.